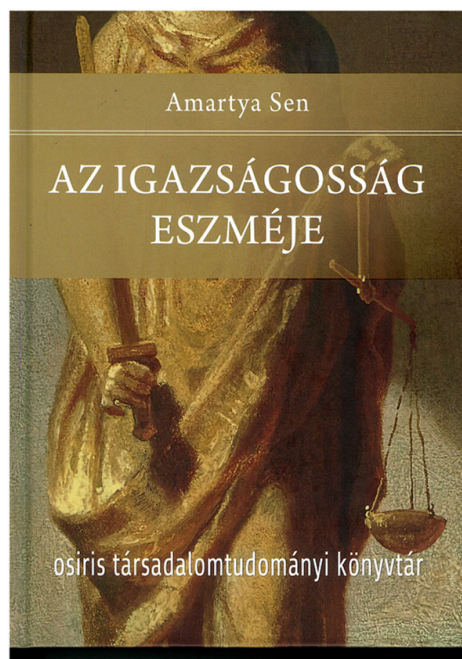

KÖNYVISMERTETŐ

Farkas Péter

Amartya Sen:
Az igazságosság eszméje

Osiris Kiadó, 2021.

Amartya Sen indiai származású közgazdász és filozófus, 1998-ban Közgazdasági Nobel-díjat kapott első sorban a társadalmi választások elméletéről írt munkájával, illetve ehhez szorosán kötődően a jólét és az egyenlőtlenség folyamatainak matematikai elemzésével.

A „közgazdaságtan Teréz anyjának” is nevezik a jóléti közgazdaságtan, a nemek közötti egyenlőtlenség és a szegénység összefüggéseit feltáró munkájának köszönhetően.

Polihisztor, aki eszméjében a szanszkrit irodalomtól a történelmen és közgazdaságtanon át a politikáig terjedő íven kapcsol össze egymástól távol álló területeket.

A Harvard egyetem kiemelt státuszú professzora. Hosszú ideig az Ökonometriai Társaság, a Nemzetközi Közgazdasági Társaság és az Amerikai Közgazdasági Társaság elnöke. Műveit több mint harminc nyelvre fordították le, közel száz egyetem és akadémia fogadta tiszteletbeli tagjai közé.

2003-ban magyarul is megjelent A fejlődés, mint szabadság című munkája, melyet az Európa Kiadó gondozásában olvashattunk. Ebben is a jólét, a fejletlenség és az egyenlőtlenség mérése és értelmezése kerül elemzésre úgy, hogy bírálja művében a fejlődést néhány mennyiségi mutatókra szűkítő elterjedt közelítéseket.

E kötet fontos előzménye John Rawls „a méltányos-

ságként elfogadott igazság”, az „igazságosság alapelveinek” a társadalom alapszerkezetét elemző, joggal ünnepeelt megközelítése (John Rawls: Az igazságosság elmélete (Osiris Kiadó 1997).

E társadalmi szerződésen alapuló munka az igazságos intézmények létrehozására irányul.

Amartya Sen bírálja ezt az intézményi szempontú megközelítést. Ő egy komparatív megközelítésben az igazságosság elveit nem az intézmények, hanem az érintett emberek életének és szabadságának kontextusában tárgyalja. (Ettől függetlenül szerzőnk is fontosnak tekinti az intézmények szerepét is).

Sen a képességalapú megközelítés (capability approach) híve és kifejtője, ez áll a szegénység elleni küzdelemmel kapcsolatos elemzése központjában. A társadalomtudósoknak abba a csoportjába tartozik, akik úgy foglalkoznak mély elméleti kérdésekkel, hogy folyamatosan szem előtt tartják a gyakorlati alkalmazás lehetőségét.

Amartya Sen kötete olyan fontos gondolatokat fogalmaz meg, melyeket XVI. Benedek előző pápa Caritas in veritate és Ferenc pápa Fratelli tutti című enciklopédiából ismerhetnek a keresztény gondolkodók.

Sen könyvét a szabadság és a demokrácia melletti elkötelezettség, az emberi jogok tisztelete, a pártatlanság és a valóság iránti erős érzék teszi kiemelkedővé. A 602 oldalas monumentális munka első tíz fejezete azzal foglalkozik, hogy milyen szerepet játszik az ész-

szerűség és az elfogadhatóság az igazságosság által támasztott követelmények megértésében.

Ezt követően az alkalmazás kérdéseire tér át, többek között annak a kritikai vizsgálatára, hogy mire (a szabadságokra, a képességekre, az erőforrásokra, a boldogságra, a jólétre) alapozódnak az igazságossággal kapcsolatos megállapítások.

Ezek után pedig a kötet tárgyalja az egyenlőség és igazságosság gyűjtőfogalma alatt szereplő különböző megfontolások egyedi érvényét, a kapcsolatot az igazságosság keresése és a demokráciára való törekvés között, valamint az emberi jogok természetét, megvalósíthatóságát és a rájuk támasztott igények érvényét.

Az igazságosság eszméje nem könnyű olvasmány, de közös elemzési keretet nyújthat egymástól eltérő gondolkodású felek számára is. Az igazság eszméje a könyv megírásáig terjedő munkássága összességének tekinthető.

A 2010-ben írt könyve magyar fordítása a társadalomtudomány művelői számára alapvetően fontos olvasmány.

Farkas Péter
szociológus, teológus

Amartya Kumar Sen

*(Santiniketan, Nyugat-Bengál, India,
1933. november 3. –)*